ГЕОГРАФІЧНІ НАУКИ

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-4-92-30>

УДК 502(477.82-2)

Вашук К.М., Стельмах В.Ю.

Волинський національний університет імені Лесі Українки

ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КОВЕЛЬСЬКОГО РАЙОНУ

Анотація. У статті нами розглянуто особливості природно-ресурсного потенціалу Ковельського району у його сучасних межах. Проведено аналіз забезпеченості території природними ресурсами та можливостями їх використання на даному етапі розвитку району. Досліджено особливості використання та експлуатації окремих видів природних ресурсів: земельних, водних, лісових, кліматичних, мінеральних, фауністичних та природно-рекреаційних. Розглянуто перспективи використання природних ресурсів та умов району, а також виявлено ресурси, що відіграють найбільш значиму роль у структурі природно-ресурсного потенціалу Ковельського району. Основними чинниками, що визначають господарське спрямування району є кліматичні умови, ґрунтовий покрив, лісистість території, мережа річок та озер, наявність корисних копалин.

Ключові слова: природні ресурси, природні умови, природно-ресурсний потенціал, район, рекреація.

Vashchuk Kateryna, Stelmakh Valentyna

Lesya Ukrainka Volyn National University

NATURAL RESOURCE POTENTIAL OF KOVEL DISTRICT

Summary. In the article we have considered the features of the natural resource potential of Kovel district in its modern limits. We analyzed the provision of the territory with natural resources and opportunities for their use at this stage of development. We have studied the peculiarities of the usage and utilization of certain types of natural resources: land, water, forest, climatic, mineral, faunal and natural-recreational. We considered the prospects for the usage of natural resources and conditions of the district, as well as identified resources that play a greater role in the structure of natural resource potential of Kovel district. The main factors that determine the economic direction of the district are climatic conditions, soil cover, forest cover, network of rivers and lakes, the presence of minerals. The analysis showed that the area is well supplied with such minerals as peat, clay, sand, sapropel, phosphorites, native copper, carbonate rocks, silt, chalk. Bottom silt deposits are valuable because they can be used both in human economic activities and for medical purposes. Analyzing the structure of land resources, it can be noted that the largest area is occupied by agricultural land. In the district they grow legumes, industrial and vegetable crops on sod, podzolic and sandy soils. In the process of studying water resources, it was found that there are 45 rivers, 163 lakes, 4 reservoirs, 136 ponds, 5 streams, as well as about 70 drainage systems with a total length of 8525.3 km. In the process of studying water resources, it was found that there are 45 rivers, 163 lakes, 4 reservoirs, 136 ponds, 5 streams, as well as about 70 drainage systems with a total length of 8525.3 km. Analyzing the forest lands of the district, it was found that their area is 279.6 thousand hectares. The forests are dominated by coniferous and deciduous trees. The territory of Kovel district is characterized by a temperate-continental climate with mild winters and mild warm summers. Spring and autumn are characterized by significant prolonged precipitation. The study of fauna showed the presence of a significant number of mammals, birds, reptiles, as well as populations of individuals listed in the Red Book of Ukraine. The direct use of the fauna of the district is hunting and fishing, which is why 479.4 thousand hectares are concentrated within its boundaries. hunting grounds. The study of recreation has shown the presence of significant potential for its development and opportunities to ensure sustainable economic development of the district through the development of recreational and tourist infrastructure.

Keywords: natural resources, natural conditions, natural resource potential, area, recreation.

Постановка проблеми. Важливим чинником економічного та соціального розвитку території є наявність та ефективність використання природних ресурсів. Виявлення рівня природокористування дозволяє визначити основні напрямки та стратегії подальшого господарювання. У більшості випадків наявний природно-ресурсний потенціал не використовується повною мірою, а в основі природокористування лежить нераціональний підхід. Саме тому оцінка використання ПРП, впливу природних ресурсів та умов на господарську діяльність регіону є актуальною проблемою сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням та оцінкою природо-ресурсного

потенціалу території займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені як О.Ф. Балацький, В.А. Барановський, В.В. Горлачук, В.П. Руденко, К.Г. Гофман, В.С. Немчинова, Л.Г. Мельник, А.А. Мінц, М.Ф. Реймерс, С.Г. Струмиліна, А.М. Третьак, М.П. Федоренко, М.А. Хвесик та ін.

На період сьогодення науковий доробок вчених з питання природно-ресурсного потенціалу території постійно поповнюється, однак недостатньо вивченими залишаються природні ресурси локальних регіонів країни, з подальшим розглядом оптимізації їх стану.

Мета статті. Метою даної роботи є аналіз природно-ресурсного потенціалу Ковельського району та впливу природних умов території на господарську діяльність регіону.

Виклад основного матеріалу. Ковельський район розташований у північно-західній частині Волинської області. Він був утворений згідно постанови Верховної Ради України «Про утворення та ліквідацію районів» 17 липня 2020 року. У рамках нового адміністративного районування до складу Ковельського району увійшли колишні Ратнівський, Любомльський, Турійський, Шацький, Старовижівський та Ковельський райони відповідно. Адміністративним центром стало місто Ковель. Площа району становить 7708,7 км², що займає 38% від загальної площі Волинської області. Кількість населення станом на 1 січня 2020 року складає 271,2 тис. осіб [15]. Міське населення становить 123, 6 тис. осіб (45,6 % від загальної кількості), сільське – 147,6 тис. осіб (54,4%). Густота населення – 35,2 осіб/км² [15]. Ковельський район нараховує 387 населених пунктів, з них 2 міста (Ковель, Любомль), 9 селищ міського типу та 376 сіл. Географічне положення району характеризується сусідством із Білоруссю на півночі, Польщею на заході, Камінь-Каширським районом на сході, Луцьким на південному-сході та Володимир-Волинським на півдні.

Район займає вигідне фізико-географічне положення, що основною мірою визначає наявність ряду своєрідних природних ресурсів. Їх ефективне використання сприяє веденню сільського господарства, розвитку промисловості, тим самим впливаючи на загальний економічний розвиток регіону.

Природно-ресурсний потенціал території визначається сукупністю наявних природних умов та природних ресурсів властивих даній території. У сучасній структурі ПРП виділяють такі компоненти: земельні, лісові, водні, кліматичні, мінеральні, фауністичні та природно-рекреаційні ресурси.

Мінеральні ресурси. Наявність певного виду корисних копалин визначається геологічною будовою та природними умовами території. На території району наявні такі корисні копалини як торф, глина, пісок, сапропель, фосфорити, самородна мідь, карбонатні породи, глей, крейда.

Внаслідок значної заболочуваності території в умовах надмірного зволоження на низинних болотах наявні значні поклади торфу. Переважаючими видами торфу є: осоковий, осоково-очеретяний, деревно-очеретяний, сфагново-осоковий. Глибина залягання торфу порівняно не значна та сягає 1-3 м, деякі терасові частини долини річки Прип'ять характеризуються затяганням торфу на глибині 4-5 м. Найбільшими родовищами є «Лютка» смт. Стара Виживка та урочище «Дике», поклади торфу в межах якого становлять 56 га [5].

Будівельні піски розробляються в Радосинському кар'єрі, Згоранському родовищі піску площею 4,37 га та на урочищі «Дарка» [3].

Цінною мінеральною сировиною являється сапропель. Він використовується як органічне добриво для покращення родючості ґрунтів, а також як кормові добавки тваринам та для грязелікування у медицині. Поклади сапропелю переважно розташовують в озерних улоговинах, що мають певну приуроченість до болотних угідь. Найбільші родовища знаходяться в озерах Оріхове, Турське, Біле (поблизу с. Любохини), Синове та Прибич.

Значна забезпеченість запасами торфу, будівельного піску та глини є досить перспективною сировинною базою розвитку торфобрикетного виробництва та будівельної цегли.

В процесі пошукових робіт в районі села Жиричі було розвідано поклади мідної руди. Самородна мідь представлена у вигляді вкраплень в межах 6 горизонтів базальтової породи потужністю від 2 до 10 м. Подальші геологічні розвідувальні роботи можуть визначити рентабельність та перспективу розробки даного родовища [8].

Родовище фосфоритів було розвідане поблизу села Поступель. Промислове значення має родовище карбонатних порід в селі Якушів, що є придатним для випалювання вапна.

В межах Ковельського району розвідане родовище мінеральних вод «Лісова пісня». Воно знаходиться в межах однойменного санаторію, де на його базі споруджено свердловину 6 «Шацьк», глибина якої сягає 1258 м. Продуктивність свердловини є незначною і становить 0,57 м³/год [8].

Земельні ресурси. Стан та рівень експлуатованості земельних ресурсів значною мірою залежить від характеру рослинного покриву, заболоченості території, гідрологічної сітки та виду ґрунтів.

Загальна площа земель становить 773,1 тис. га. У структурі земельних ресурсів Ковельського району виділяються: сільськогосподарські угіддя – 403,4 тис. га (52,2%), забудовані землі – 20,4 тис. га (2,6%), лісовкриті площі – 279,6 тис. га (36,2%), заболочені землі – 33,0 тис. га (4,3%), на інші землі припадає 36,7 тис. га. (4,7%) (рис. 1).

Ґрунтовий покрив Ковельського району, особливо у північній його частині, характеризується значною заболоченістю. Надмірна зволоженість ґрунтів є несприятливою для посіву сільськогосподарських культур, тому на цих територіях знаходяться пасовища або сіножаті. Переважаючими видами ґрунтів є дерново-підзолисті, середньо-підзолисті, піщані, супіщані, оглеєні, торфво-болотні ґрунти та торф'яники [1].

Господарське використання земель Ковельського району потрібно розглядати в залежності від рівня господарських потреб населення. Загальна тенденція посівних площ тяжіє до скорочення. У структурі посівних площ сільськогосподарських культур виділяються: зернові та зернобобові – 40,9 тис. га, технічні – 37,1 тис. га, картопля, овочеві та баштанні продовольчі – 0,1 тис. га, кормові – 4,3 тис. га. Забезпеченість земельними ресурсами на душу населення становить 2,8 га [1].

Водні ресурси. Ковельський район добре забезпечений водними ресурсами. Вони представлені такими водними об'єктами як річки, озера, водосховища, ставки та підземні води. На території району нараховується 45 річок, 163 озера, 4 водосховища, 136 ставків, 5 струмків, а також близько 70 осушувальних систем загальною протяжністю 8525,3 км. Річки району належать переважно до басейну Чорного моря, окрім річки Західний Буг та її приток, що відносяться до басейну Балтійського моря. Головними річками району є: Прип'ять, Західний Буг, Турія, Виживка, Стохід. Переважаючим типом живлення річок є снігове.

В межах Ковельського району можна виділити три озерних райони: басейн Прип'яті, басейн Західного Бугу та межиріччя Прип'яті та За-

Рис. 1. Структура земельних ресурсів Ковельського району у 2019 році

Джерело: складено авторами за [2; 3; 4; 5; 6; 7]

хідного Бугу. Басейн Західного Бугу нараховує 80 озер, які носять назву Шацькі. Найбільшим та найвідомішим з них є озеро Світязь. Також воно є найглибшим озером України, максимальна глибина якого становить 58,6 м. Велика кількість озер розташовується в лісових масивах [8].

Внаслідок процесів заболочування та заростання озера значна частина їх знаходиться на межі зникнення. Частка таких озер після проведення водоохоронних заходів виконують роль водосховищ, або ж використовуються для потреб населення. Прикладом такої водойми є озеро Турське площею 12,9 км².

Ковельський район лежить в межах Волино-Подільського артезіанського басейну, тому значними є запаси підземних вод. Внаслідок тенденції зниження рівня ґрунтових вод відбувається загальне зниження рівня води у річках району. Гострою проблемою у 2019 році стало обміління озера Світязь, коли вода відійшла від берега на відстань від 20 до 90 метрів. Конкретної причини екологічної проблеми так і не було встановлено. Однією з ймовірних причин науковці вважають застарілі меліоративні системи, зокрема Копайвської.

На території Ковельського району площа меліорованих земель становить 135,3 тис. га, з них 106,1 (78,4%) є осушеними сільськогосподарськими угіддями.

Водокористування в межах району спрямоване за задоволення побутових потреб населення, водопостачання промисловим та сільськогосподарським підприємствам. Добре розвинута гід-

рографічна мережа сприяє розвитку риболовництва та розведенню водоплавних птахів.

Лісові ресурси. Лісогосподарське освоєння території є одним із найдавніших видів господарської діяльності. Наявність лісових ресурсів визначає формування специфіки господарського комплексу території. Площа лісових угідь району становить 279,6 тис. га, лісистість території становить 36,3%. Основні лісогосподарські угіддя зосереджені у північній та північно-західній частині району. У лісостанах домінують цінні деревні види хвойних (сосна, ялина) та листяних (дуб) порід. Середній вік насаджень становить 52 роки. У віковій структурі насаджень виділяють: молодняк, середньовікові, пристигаючі, стиглі і перестійні насадження (табл. 1).

У структурі лісового фонду Ковельського району за віковими групами переважають молодняки та середньовікові породи. Вони становлять 26,1% та 24,5% відповідно.

Природні ресурси лісогосподарств Ковельського району на сьогодні широко використовуються як джерело деревної сировини для галузей промисловості, для рекреації та туризму. Можна зазначити, що рекреаційний потенціал лісових ресурсів району перевищує рівень їх сучасного використання. Окрім заготівлі деревини, відбувається збір і недревних лісових ресурсів, таких як ягоди, гриби, березовий сік, лікарські рослини. Щорічно заготовлюється близько 1037 т ягід чорниці, 14 т березового соку, 1 т ожини. Для побічного використання відбувається також заготівля ялин – 12 828 шт.

Таблиця 1

Структура та вік лісових насаджень відповідно до лісового господарства, га

Назва ЛГ	Молодняки	Середньовікові	Пристигаючі	Стиглі та перестійні	Всього
Ковельське ЛГ	15 657	2 567,7	7 985,1	1 174	15 657
Ковельське СЛІАТ «Тур»	11 233	17 481	2 978	681	35 513
Любомльське ДП	30 100	25 435	13 940	4 333	73 808
Ратнівське ЛМГ	7 381	14 531,3	5 795,3	1 124,5	28 832,1
ДП Ратнеагрополіс	4 484,5	11 087,3	2 652,6	858,7	19 083,1
Старовижівське ЛГ	7 501,8	20 929	6 237,3	1 080,2	35 748,3
Турійське ЛГ	4 668,8	13 422,8	7 003,2	4 085,2	29 180
Шацьке УДЛГ	4 092,5	12 781,1	3 294,9	818,5	20 987
Разом	45 757	42 916	24 903	7 856	175 145

Джерело: складено авторами за [2; 3; 4; 5; 6; 7]

Рис. 2. Динаміка заготівлі лісу у Ковельському районі протягом 2010–2019 рр. [15]

Оцінюючи рівень освоєності лісгосподарської території необхідно проаналізувати показники площі рубок та обсяги лісозаготівлі, а також площі відтворення лісів. У 2019 році площа рубок лісу у Ковельському районі становила 11,1 тис. га., з них на рубки головного користування припадає 768 га (7,1%), задля оздоровлення лісів вирубано 10,2 тис. га (91,8%), на інші рубки припадає 62 га (1,1%) [15].

Лісозаготівля являє собою підгалузь лісового господарства, що безпосередньо тяжіє до місць локалізації лісових ресурсів. Всього у районі за 2019 рік було заготовлено 511 тис.м³ деревини та 459,6 тис.м³ круглого лісу. Аналізуючи динаміку заготівлі лісу в період з 2010 по 2019 рік можна відзначити поступове зростання даного показника до 2018 року та невеликий спад у 2019 році (рис. 2).

Площі відтворення лісів шляхом садіння та висівання лісу у районі станом на 2019 рік склали 734 га. Для оптимального збереження площ лісових ресурсів важливе не тільки їх регулярне відновлення, але й раціональне використання, для того щоб задоволення економічних, соціальних, екологічних, культурних та духовних потреб мало місце не тільки для сучасного суспільства але і для майбутніх поколінь.

Кліматичні ресурси. Для території Ковельського району притаманний помірно-континентальний клімат з м'якою зимою та нежарким теплим літом. Весна та осінь характеризується значними затяжними опадами. Річна сума опадів варіюється від 500 до 650 мм. 70% опадів припадає на теплий період року. За даними метеостанції Ковель сумарна сонячна радіація за рік становить 3518 МДж/м². Сумарний показник радіаційного балансу за рік – 1145 МДж/м². Середня температура січня становить -4,6°C, липня – 17,0°C, середньорічна температура складає 7,5°C. Максимальні показники температури за рік становлять 24,5°C (серпень), а мінімальні – 7,6°C (січень). Річна амплітуда коливань температури дорівнює 21,6°C, середня тривалість безморозного періоду становить 160 днів на рік. Показники відносної вологості коливаються від 70% до 90%, максимальна вологість повітря спостерігається у літні місяці.

Максимальна кількість опадів припадає на літні місяці, зокрема на червень (85 мм), липень (87 мм) та серпень (84 мм). Мінімальна кількість опадів випадає у березні та становить 40 мм [11]. На даній території зустрічаються такі атмосферні явища: тумани, грози, хуртовини, град, пилові бурі, ожеледь, паморозь та посушливі явища.

Кліматичні особливості території є визначальними для сільськогосподарської спеціалізації району. За агрокліматичним районуванням Ковельський район лежить в межах вологої, помірно теплої зони. Зокрема, кількість сонячної радіації, а також тривалість сонячного сяйва не сприяє вирощуванню певних видів теплолюбних культур, проте сприяє вирощуванню картоплі, пшениці, жита, вівса, ячменю, льону та овочів.

Фауністичні ресурси. Фауна є невід'ємною складовою природного середовища будь-якої території, адже вона відіграє важливу роль в його екологічній системі. Найбільш поширеними представниками серед ссавців є вовчок (великий, лісовий), білка, куниця лісова, козуля, лось, дикий кабан. У 60-х роках на територію району було привезено та акліматизовано зубра. Серед птахів зустрітими є глухар, тетерук, рябчик, дятел, бородавка, синиця, сойка. Найявні популяції лелеки чорного, який є занесеним до Червоної книги України. Поширеними плазунами та земноводними є ящірка, гадюка звичайна, тритон, ропуха очеретяна. В долинах річок із ссавців розповсюджені полівка, ондатра, зростає популяція бобра; птахи – лунь болотяний, журавель сірий, чорниш, жулан та ін.; плазуни та земноводні – черепаха болотяна, ящірка живородна, жаба трав'яна [1].

Прямим видом використання фауни є мисливство та рибальство. Загальна площа мисливських угідь в межах Ковельського району становить 479,4 тис. га. Найяскравішими представниками диких звірів та птахів в межах мисливств є лось (189 особин), козуля (2440), кабан (757), заєць-русак (8058), лисиця (579), куниця лісова (460), тхір чорний (315), сіра куріпка (1547), рябчик (1228). Район добре забезпечений рибними ресурсами, адже наявність великої кількості водних об'єктів сприяє розведенню різних видів промислових риб [12].

На сучасному етапі природокористування все більшої актуальності набуває охорона та відтво-

Рис. 3. Річний хід атмосферного повітря, вологості повітря та дефіциту вологості на МС Ковель (2019 р.)

рення фауністичних ресурсів. В межах Ковельського району функціонує Шацький національний природний парк. Заповідна зона утворена з метою збереження природних ландшафтів в районі Шацьких озер, охорони наявних фауністичних та флористичних ресурсів, запобігання остаточному зникненню рідкісний видів.

Природно-рекреаційні ресурси. Під природно-рекреаційними ресурсами ми розуміємо сукупність наявних природних ресурсів, що в комплексі забезпечують відновлення та розвиток фізичних та духовних сил людини. До рекреаційних ресурсів відносять об'єкти і явища природного походження придатні для відпочинку та туризму. Рекреаційне природокористування є одним із провідних напрямків забезпечення комплексного розвитку території у взаємодії «людина-природа». Також сфера рекреації та туризму є доволі прибутковою та за її рахунок можна забезпечити сталий економічний розвиток регіону.

Ковельський район має значний потенціал для розвитку сфери рекреації за рахунок наявності значних запасів флористичних та фауністичних ресурсів, привабливих для відпочинку лісів, озер, річок, різноманіття ландшафтів та культурно-історичних надбань району.

Для рекреації значний потенціал мають лісові ресурси району. Збирання ягід, грибів, лікарських рослин та інших не деревних ресурсів лісу розцінюється місцевими жителями як один з найбільш корисних видів відпочинку.

Водні ресурси з наявним потенціалом можуть

слугувати основою для будівництва на їх берегах зон відпочинку, баз, пансіонатів для відпочинку.

Найбільш популярними водними об'єктами для відпочинку є група Шацьких озер, насамперед Світязь, Пулеметське, Луки. Наявний потенціал мінеральних вод, дає можливість розвивати санаторно-курортне лікування. Так, в районі смт. Ратне, біля с. Осниця, с. Тур, санаторію «Лісова пісня» поширені гідрокарбонатно-кальцієві, гідрокарбонатно-натрієві та хлоридно-кальцієві мінеральні води [7].

Лікувальними властивостями володіють наявні в районі сапропелі (донний мул). Ними можна лікувати серцево-судинні захворювання, хвороби суглобів, шкіри, ревматизм. Хоча видобування сапропелів ведеться, але в медичних цілях їх поки не використовують, тому цей вид оздоровчої діяльності може розглядатися як перспективний.

Район має великі можливості для розвитку зеленого і пізнавального туризму, ресурсний потенціал якого досі не оцінений і не має відповідного розвитку.

Висновки. Здійснений аналіз природних ресурсів Ковельського району може свідчити про наявний значний потенціал мінеральних, водних, земельних, лісових, фауністичних та рекреаційно-туристичних ресурсів. Для забезпечення сталого розвитку регіону необхідно раціонально використовувати наявні природні багатства, оптимізувати їх відтворення та охорону. Подальший розвиток рекреаційно-туристської інфраструктури зумовить надходження капіталу, що згодом може бути використаний для підвищення привабливості регіону.

Список літератури:

1. Атлас Волинської області / за ред. М.В. Бурчака, К.І. Геренчука. Луцьк : [б. в.], 1990.
2. Екологічний паспорт Ковельського району / Управління екології та природних ресурсів. Ковель, 2019. URL: <https://voladm.gov.ua/article/ekologichniy-pasport-kovelskogo-rayonu1/>
3. Екологічний паспорт Любомльського району / Управління екології та природних ресурсів. Любомль, 2019. URL: <https://voladm.gov.ua/admin-assets/files/file/Ekologiya.pdf>
4. Екологічний паспорт Ратнівського району / Управління екології та природних ресурсів. Ратне, 2019. URL: <https://voladm.gov.ua/admin-assets/files/file/Ekologiya.pdf>
5. Екологічний паспорт Старовижівського району / Управління екології та природних ресурсів. Стара Вижівка, 2019. URL: <https://voladm.gov.ua/article/ekologichniy-pasport-starovizhivskogo-rayonu1/>

6. Екологічний паспорт Турійського району / Управління екології та природних ресурсів. Турійськ, 2019. URL: <https://voladm.gov.ua/article/ekologichnyi-pasport-turiyskogo-rayonu1/>
7. Екологічний паспорт Шацького району / Управління екології та природних ресурсів. Шацьк, 2019. URL: <https://voladm.gov.ua/article/ekologichnyi-pasport-shackogo-rayonu/>
8. Зузук Ф.В., Залеський І.І. Природно-ресурсний потенціал Західної Волині. *Природа Західного Полісся та прилеглих територій*. 2010. Розділ І. Географія. № 7. С. 16–23.
9. Зузук Ф.В., Кутовий С.С., Ільїн Л.В., Колошко Л.К., Нетробчук І.М., Міщенко О.В. Природні ресурси Волинської області. *Вісник Львівського університету. Серія географія*. 2009. Вип. 37. С. 29–42.
10. Клімчук Б.П. Оцінка природно-географічних чинників комплексного розвитку Волинської області. *Географія і туризм*. 2012. Вип. 23. С. 198–205.
11. Мельничук М.М., Пасевич Ю.В. Оцінка природно-ресурсного потенціалу Любешівського району Волинської області. *Природа Західного Полісся та прилеглих територій*. 2011. Розділ І. Географія. № 8. С. 47–53.
12. Природа Волинської області / за ред. К.І. Геренчука. Львів : Вища шк., 1975.
13. Природні ресурси. Волинська обласна державна адміністрація. URL: <https://voladm.gov.ua/article/prirodni-resursi/>
14. Саковець О. Порівняльна характеристика природно-ресурсного потенціалу Рожищенського та Ківерцівського районів Волинської області. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія*. 2017. Вип. 1(66)/2(67). С. 151–154.
15. Статистичний щорічник Волинь 2019 / Головне управління статистики у Волинській області. Луцьк, 2020. URL: http://lutsk.ukrstat.gov.ua/M_1.pdf

References:

1. Atlas Volyns'koyi oblasti / za red. M.V. Burchaka, K.I. Herenchuka. Luts'k: [b. v.], 1990.
2. Ekologichnyy pasport Kovel's'koho rayonu / Upravlinnya ekolohiyi ta pryrodnykh resursiv. Kovel', 2019. URL: <https://voladm.gov.ua/article/ekologichnyi-pasport-kovelskogo-rayonu1/>
3. Ekologichnyy pasport Lyuboml's'koho rayonu / Upravlinnya ekolohiyi ta pryrodnykh resursiv. Lyuboml', 2019. URL: <https://voladm.gov.ua/admin-assets/files/file/Ekologiya/.pdf>
4. Ekologichnyy pasport Ratnivs'koho rayonu / Upravlinnya ekolohiyi ta pryrodnykh resursiv. Ratne, 2019. URL: <https://voladm.gov.ua/admin-assets/files/file/Ekologiya/.pdf>
5. Ekologichnyy pasport Starovyzhivs'koho rayonu / Upravlinnya ekolohiyi ta pryrodnykh resursiv. Stara Vyzhivka, 2019. URL: <https://voladm.gov.ua/article/ekologichnyi-pasport-starovizhivskogo-rayonu1/>
6. Ekologichnyy pasport Turiys'koho rayonu / Upravlinnya ekolohiyi ta pryrodnykh resursiv. Turiys'k, 2019. URL: <https://voladm.gov.ua/article/ekologichnyi-pasport-turiyskogo-rayonu1/>
7. Ekologichnyy pasport Shats'koho rayonu / Upravlinnya ekolohiyi ta pryrodnykh resursiv. Shats'k, 2019. URL: <https://voladm.gov.ua/article/ekologichnyi-pasport-shackogo-rayonu/>
8. Zuzuk F.V., Zales'kyi I.I. (2010). Pryrodno-resursnyy potentsial Zakhidnoyi Volyni. *Pryroda Zakhidnoho Polissya ta prylehlykh terytoriy*. Rozdil I. Heohrafiya, no. 7, pp. 16–23.
9. Zuzuk F.V., Kutovyy S.S., Il'yin L.V., Koloshko L.K., Netrobchuk I.M., Mishchenko O.V. (2009). Pryrodni resursy Volyns'koyi oblasti. *Visnyk L'vivskoho universytetu. Seriya heohrafiya*, vol. 37, pp. 29–42.
10. Klimchuk B.P. (2012). Otsinka pryrodno-heohrafichnykh chynnykiv kompleksnoho rozvytku Volyns'koyi oblasti. *Heohrafiya i turyzm*, vol. 23, pp. 198–205.
11. Mel'nychuk M.M., Pasevych Yu.V. (2011). Otsinka pryrodno-resursnoho potentsialu Lyubeshivs'koho rayonu Volyns'koyi oblasti. *Pryroda Zakhidnoho Polissya ta prylehlykh terytoriy*. Rozdil I. Heohrafiya, no. 8, pp. 47–53.
12. Pryroda Volyns'koyi oblasti / za red. K.I. Herenchuka. L'viv: Vyshcha shk., 1975.
13. Pryrodni resursy. Volyns'ka oblasna derzhavna administratsiya. URL: <https://voladm.gov.ua/article/prirodni-resursi/>
14. Sakovets' O. (2017). Porivnyal'na kharakterystyka pryrodno-resursnoho potentsialu Rozhyshchens'koho ta Kivertsivs'koho rayoniv volyns'koyi oblasti. *Visnyk Kyivskoho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Heohrafiya*, vol. 1(66)/2(67), pp. 151–154.
15. Statystychnyy shchorichnyk Volyn' 2019 / Holovne upravlinnya statystyky u Volyns'kiy oblasti. Luts'k, 2020. URL: http://lutsk.ukrstat.gov.ua/M_1.pdf